

Veterinærinstituttet
Norwegian Veterinary Institute

Nærings- og fiskeridepartementet
Postboks 8090 Dep
0032 OSLO
postmottak@nfd.dep.no

DERES REF.: 22/737-1

VÅR REF.: 22/01104

ÅS, 29.04.2022

Høringssvar vedr. etablering av et tillatelsesregime for havbruk til havs og endringer i yttergrensene i produksjonsområdeforskriften.

Det vises til Nærings- og fiskeridepartementets forslag til etablering av eget tillatelsesregime for havbruk til havs. Hovedinnholdet i høringsforslaget er oppsummert i 16 punkter.

Veterinærinstituttets vurdering

Regjeringen ønsker å tilrettelegge for vekst, og i forbindelse med det arbeidet tilrettelegges det for etablering av havbruk til havs (HTH). Regjeringen har også som mål at utviklingen av «verdens mest produktive og miljøvennlige havbruksnæring» skal ledes av Norge. For å være ledende på dette området er det nødvendig at Mattilsynet med underliggende helse- og velferdsfaglig kompetanse som Veterinærinstituttet, inkluderes i prosessen så tidlig som mulig. Tiden er også inne for å gå bort fra MTB som eneste reguleringsparameter. Mange års erfaring med bruk av MTB har vist at denne begrensningen premierer dårlig fiskevelferd. Vi foreslår derfor en begrensning på antall individer, med begrenset mulighet for suppleringsutsett.

Punkt 1. Det etableres et eget tillatelsesregime for HTH, som gjelder utenfor produksjonsområdene/trafikklyssystemet.

Veterinærinstituttet mener det er nyttig med et eget tillatelsesregime for HTH for å sikre en forsvarlig produksjon. Både etableringen og utviklingen av akvakultur langs kysten har foregått etappevis, og fiskehelse og -velferd har ikke vært tilstrekkelig prioritert. Det er viktig å lære av feilene som er gjort i lakseoppdrett langs kysten slik at vi ikke gjentar dem i HTH. For å sikre en mer bærekraftig produksjon i HTH er det nødvendig at hensynet til fiskehelse og velferd settes i første rekke ved forhåndskrav, og at forvaltningen får nødvendig tilflyt av uavhengige erfaringer og kunnskap i en oppstartsperiode.

Punkt 2. Yttergrensene til produksjonsområdene trekkes inn til 1, 4 og 8 nautiske mil utenfor grunnlinjen.

Dagens yttergrenser strekker seg om lag 20-30 nautiske mil utenfor grunnlinjen. Siden det ikke er akvakultur utenfor grunnlinjen i dag, har yttergrensen av produksjonsområdene mindre betydning enn grensen mellom produksjonsområdene. Yttergrenserapporten viser at akvakulturanlegg langt vest i produksjonsområdene vil føre til spredning av lakselus og andre smittestoff nordover med kyststrømmen.

Det er avgjørende at lokalitetene til havs blir plassert slik at det er mulig å unngå vannslektskap med produksjonsområdene. Det er derfor nødvendig å sikre branngater mellom HTH og produksjonsområdene. Lokalitetene i HTH bør også plasseres slik at aktivitetene i de ulike utlysingsområdene ikke påvirker hverandre.

Vi støtter de foreslåtte endringen av yttergrensene til produksjonsområdene under forutsetning av at dette ikke åpner for å tillate HTH nærmere land enn de opprinnelige grensene ga mulighet for.

I punkt 3.4 refereres det feilaktig til del av PO 5 nord for 64° som egentlig tilsvarer del av PO 6.

Punkt 3. Kongen i statsråd avgjør hvilke havområder som kan konsekvensvurderes med sikte på etablering av havbruk til havs.

Når et område er besluttet å kunne konsekvensvurderes, vil departementet gi fiskeridirektoratet i oppdrag å utarbeide et program for offentlig overordnet konsekvensvurdering, etterfulgt av en offentlig høring.

HTH krever større lokaliteter enn det som er vanlig i dag, og lokalitetene ligger i oppvekstområdet for villaksen. Siden en kan forvente større omfang dersom det blir et akutt sykdomsutbrudd eller rømming av fisk, foreslår Veterinærinstituttet at både Mattilsynet og miljømyndighetene tas med i utarbeidelsen av program for offentlig overordnet konsekvensvurdering. Deltakelse i programarbeidet vil gi mer effektiv medvirkning som vil sikre at fiskens helse og velferd og miljøet ivaretas gjennom hele planleggingsprosessen. Det er avgjørende med tidlig fokus på helse og velferd for å sikre nødvendig prioritering. Videre vil det også styrke Mattilsynets medvirkning. Et slikt program kunne også inkludere krav til oppfølging av helse- og velferdsstatus for kunnskapsgenerering.

Det er avgjørende at konsekvensvurderingen tar hensyn til påvirkningen på villfisken og dens vandringsruter. Videre er det avgjørende at prosessen er trinnvis, slik at det er mulighet til endring hvis det skulle dukke opp ny kunnskap.

Ved etableringen av HTH vil lakselus og andre smittestoff kunne føre til problemer før eller siden. Tilstrekkelig avstand og minst mulig vannkontakt vil være avgjørende. Det er viktig å etablere kortsiktig og langsiktig lakselusovervåking, krav og kontroll helt fra første etablering av HTH.

Punkt 4. Etter at en offentlig overordnet konsekvensvurdering er gjennomført i et havområde, avgjør Kongen i statsråd om, og i tilfelle hvilke deler av, området som kan lyses ut for havbruk til havs.

Ingen kommentarer

Punkt 5. Et område som Kongen i statsråd har vedtatt at kan lyses ut for havbruk til havs, deles inn i flere delområder («utlysningsområder») av departementet. Adgang til å etablere seg innenfor hvert utlysningsområde lyses ut i konkurranse. Utlysningsområdet lyses ut med grense for MTB.

Veterinærinstituttet mener bruk av MTB som eneste kriterium for produksjonsbegrensning ikke ivaretar helse- og velferd. Vår erfaring er at MTB ikke tar hensyn til individet. Det er behov for tillatelsessystemer som ivaretar fiskens helse og velferd som individ. En frisk fisk vil være en sentral bidragsyter for en lavest mulig miljøbelastning.. Et tak på antall fisk som kan settes ut, evt. i kombinasjon med MTB, vil bidra til å gi det enkelte individ større verdi og redusert miljøbelastning.

Punkt 6. Det fastsettes egen tildelingsforskrift for den enkelte tildelingsrunde, hvor det blant annet kan fastsettes prekvalifiseringskrav samt andre vilkår for å delta i konkurransen.

Ingen kommentarer.

Punkt 7. Aktører som vinner frem i konkurransen, gis et forhåndstilsagn. Forhåndstilsagnet gir innehaveren rett til å søke om tildeling og klarering av lokalitet i utlysningsområdet som ble vunnet i konkurranse. Tilsagnet gir ikke rett til etablering.

Ingen kommentarer.

Punkt 8. Innehaver av et forhåndstilsagn i et utlysningsområde skal sende inn forslag til et program for prosjektspesifikk konsekvensvurdering til Fiskeridirektoratet. Retningslinjer for utarbeidelse av programmet gis i egen veileder. Fiskeridirektoratet sender forslag til program på høring til relevante sektormyndigheter, og fastsetter programmet på bakgrunn av forslaget og innspill fra sektormyndigheter.

Veterinærinstituttet forslår at Mattilsynet får innsyn og mulighet til å delta i arbeidet med retningslinjene og utforming av veilederen, for å sikre hensynet til fiskehelse og -velferd gjennom hele prosessen.

Punkt 9. Den prosjektspesifikke konsekvensvurderingen skal gjennomføres i tråd med fastsatt program, og sendes på høring sammen med søknad om lokalitet. Retningslinjer for gjennomføring av prosjektspesifikk konsekvensvurdering gis i egen veileder.

Ingen kommentarer.

Punkt 10. Etter gjennomføring av prosjektspesifikk konsekvensvurdering og tildeling av sektortillatelser fra relevante myndigheter, kan det tildeles akvakulturtillatelse til én spesifikk lokalitet innenfor det utlysningsområdet som fremkommer av forhåndstilsagnet. Forhåndstilsagnet avløses av tillatelsen, og tiltakshaver vil ikke ha noen rettigheter knyttet til resten av det opprinnelige utlysningsområdet. Tillatelsen avgrenses i MTB. Forut for vedtak om sektortillatelse, skal et myndighetsorgan som vurderer avslag på grunnlag av forvaltningsskjønn, varsle Fiskeridirektoratet, som skal innkalle til samordningsmøte.

Ingen kommentar, men henviser til kommentar vedrørende MTB i punkt 5.

Punkt 11. Det kan kreves vederlag til statskassen for nye tillatelser- eller økning i produksjonskapasiteten på eksisterende havtillatelser, f.eks. ved gjennomføring av en

auksjonsrunde, fastpris med kvalifisering eller loddtrekning. Valg av allokeringsmekanisme fastsettes i den enkelte tildelingsrunden.

Ingen kommentarer.

Punkt 12. Tillatelsen knyttes til én bestemt lokalitet og ett bestemt akvakulturanlegg. Større endringer på akvakulturanlegget må omsøkes. Tillatelsen kan ikke inngå i felles biomassetak med andre akvakulturtillatelser.

Ingen kommentar.

Punkt 13. Departementet har vurdert om det bør gis regler om samtykkekrav ved overdragelse av havtillatelser og selskapsandeler o.l. som sikrer bestemmende innflytelse over innehaver av slik tillatelse, og ber om høringsinstansenes syn på dette.

Ingen kommentar.

Punkt 14. Fiskeridirektoratet kan etter søknad gi tillatelse til overføring av produksjonskapasitet i tillatelser som reguleres av produksjonsområdeforskriften til havtillatelser. Biomassen som flyttes, vil kunne dobles. Kapasiteten som ved slik flytting vil inngå i havtillatelsen, kan ikke flyttes tilbake til produksjonsområdene.

Veterinærinstituttet mener det er fornuftig å tillate overføring av biomasse, spesielt fra belastende produksjonsområder ut til HTH. På den måten kan miljøtilstanden til overbelastede produksjonsområder forbedres, men det fremstår uklart hvordan det er tenkt gjennomført i praksis. Vi støtter det foreslåtte forbudet mot tilbakeflytting av biomassen.

Vi forutsetter også at den gjeldende tillatelsen som har flyttet biomassen, ikke får økt sin biomasse ved senere tildelingsrunder i henhold til trafikklyssystemet. Dette kan betinge endringer i produksjonsområdeforskriften.

Punkt 15. Havtillatelser gis med tidsbegrensing på 25 år.

Det er fornuftig at havtillatelsene er tidsbegrensende, med mulighet for å søke om 5 års forlengelse. Etablering av HTH vil kreve betydelige investeringer og en varighet på 25 år virker fornuftig. Vi legger til grunn at ved avvikling av driften, faller området tilbake til staten vederlagsfritt.

Punkt 16. Forskriftsteknisk revisjon av laksetildelingsforskriften.

Forskriftstekniske endringer av laksetildelingsforskriften fører ikke til materielle endringer.

Med vennlig hilsen

Edgar Brun
Avdelingsdirektør
Avd. for Fiskehelse og -velferd
Veterinærinstituttet

Ewa Harasimczuk
Fagansvarlig Fiskehelse
Seksjon havbruk, villfisk og velferd
Veterinærinstituttet